T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

# İZMİR DENİZ İŞLETMECİLİĞİ NAKLİYE VE TURİZM TİC. A.Ş.

www.balioglu.net

## 2020 YILI
## SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

**Kasım 2021**

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00
www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr
İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

# İÇİNDEKİLER


1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ ..... 1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU ..... 6
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU ..... 6
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI ..... 6
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..... 7
6. DENETİM GÖRÜŞÜ ..... 9
7. DENETİM BULGULARI ..... 9


www.balioglu.net

# TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Tablosu ..... 3
Tablo 2: İştirakler Tablosu ..... 3

www.balioglu.net

# KISALTMALAR

**KDV** Katma Değer Vergisi

**TTK** Türk Ticaret Kanunu

**KHK** Kanun Hükmünde Kararname

**ESHOT** Elektrik Su Havagazı Otobüs ve Troleybüs

**İZULAŞ** İzmir Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi Anonim Şirketi

**İZBETON A.Ş.** İzmir Büyükşehir Belediyesi Beton ve Asfalt Enerji Üretim ve Dağıtım Tesisleri Su Kanalizasyon Tic. ve San. Anonim Şirketi

**İZDENİZ A.Ş.** İzmir Deniz İşletmeciliği Nakliye ve Turizm Tic. A.Ş.

**TVK** Tabiat Varlıkları Komisyonu

**TMS** Türk Muhasebe Standartları

**COSO** Committee of Sponsoring Organizations of Treadway Commission

**BOBİ FRS** Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı

www.balioglu.net

# BULGU LİSTESİ

## A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

## B. Diğer Bulgular

1. Gemilerde Yaşanan Pervane Şaft Arızası Sebebiyle Şirketin Zarara Uğratılması

2. Şirketin İşlettiği Marinada Çekek Yerinin Etkin Kullanılmaması

3. Şirket Tarafından Kiralanan Üçüncü Derece Sit Alanı Üzerinde Bulunan Marinada Tabiat Varlıkları Komisyonu Görüşü Alınmadan Tadilat Yapılması

4. Şirket Gelirlerinin Tahsilinde Kullanılan Elektronik Ücret Toplama Sisteminin Bağlı İdare Tarafından İşletilmesi

5. Personel Giderinin Şirket Hasılatından Yüksek Olması

6. Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Sağlanan Menfaatlerin Genel Kurul Kararı İle Belirlenmesi Gerekirken Yönetim Kurulu Kararı İle Belirlenmesi

7. İstisnaya Tabi Olan Faaliyetten Oluşan Zararın Şirketin Diğer Gelirlerinden İndirilmesi ve Geçmiş Yıl Zarar Bakiyesi Verilmesi Sebebiyle Vergi Matrahının Oluşmaması

8. Şirketin Diğer Faaliyetleri Sebebiyle Yapılması Gereken Gider Dağıtımının Hatalı Uygulanması

www.balioglu.net

# 1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

## 1.1. Mevzuat ve Görevler

İZDENİZ A.Ş, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre 1992 yılında kurulmuş olup 18.11.1992 tarihinde ticaret siciline tescil edilmiştir.

İZDENİZ A.Ş.'nin faaliyet alanı, şirket ana sözleşmesinde gösterilmiş olup Şirketin amacı;

1. Ulusal/Uluslarası Toplu deniz taşımacılığı hizmetlerini yerine getirmek ve bunu sağlamak amacıyla olanakları hazırlamak, düzenlemek, düzenlenenlere katılmak, işletmek, işlettirmek,
2. Deniz taksi hizmetlerini yerine getirmek ve bunu sağlamak amacıyla olanakları hazırlamak, işletmek, işlettirmek,
3. Ulusal/uluslararası alanlarda, deniz turizmi de dahil olmak üzere tüm turizm alanlarında her türlü iş ve işlemi yapacak şekilde faaliyet göstermek,
4. Ulusal / Uluslararası su sporları yarışma ve etkinlikleri düzenlemek, düzenlettirmek, katılmak,
5. Ulusal / Uluslararası denizcilik fuarları organize etmek, ettirmek, katılmak,
6. Ulusal / Uluslararası, gastro-deniz organizasyonları yapmak, yaptırmak, katılmak,
7. Deniz kültür ve eğitim merkezleri tasarlamak, kurmak, işletmek, işlettirmek,
8. Deniz müzesi kurmak ve/veya kurulacak deniz müzesine katkı sağlamak,
9. Denizdeki doğal hayatı koruyucu ve geliştirici önlemler almak, denizdeki canlı hayatının sürdürülebilirliği, korunması ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
10. Marina işletmeciliği yapmak,
11. Gemi bakım-onarım-çekek alanı, havuzlama vb faaliyetleri yapmak,
12. Gemi acenteliği faaliyetleri yapmaktır.

Şirket, yasalara ve kuruluş amacına uygun olan işlerin yapılması için Türkiye sınırları içinde taşınmaz tasarruf ve bunların üzerinde ayni hak tesis edebileceği gibi bunları alıp satabilir, kira ile işletebilir veya kiraya verebilir.

www.balioglu.net

İZDENİZ A.Ş kamu ve özel hukukuna tabi olarak kurulmuş olup faaliyetlerini ise temel olarak Türk Ticaret Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Borçlar Kanunu'na tabi olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca şirket gerçekleştireceği ihaleli işlemlerde Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na tabidir.

## 1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Şirket, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda kurulmuş anonim bir şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine ancak gerçek kişiler seçilebilir. Pay sahibi olan bir tüzel kişi yönetim kurulu üyesi olamaz. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu; ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörülmüş zaruri bir organıdır.

www.balioglu.net

Şirketin yönetim organı olan yönetim kurulu 15 (onbeş) üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu üyeleri 23.03.2020 tarihli Genel Kurul kararı ile seçilmişlerdir.

Şirketin idari birimleri; Muhasebe ve Mali İşler Müdürlüğü, Satın alma Müdürlüğü, Malzeme İkmal Müdürlüğü, İdari İşler Müdürlüğü, Basın Halkla İlişkiler Müdürlüğü, İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü, Operasyon Müdürlüğü, Teknik Müdürlüğü ve Marina İşletme Müdürlüğü'nden oluşmaktadır. Şirkette çalışan personel sayısı 1 genel müdür, 1 genel müdür yardımcısı, 8 müdür olmak üzere 31.12.2020 tarihi itibariyle 397'dir. Çalışan personel 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidir.

## 1.3. Mali Yapı

İZDENİZ AŞ'nin nominal sermaye tutarı 209.250.000,00 Türk Lirası olup sermayesinin tamamı ödenmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, şirketin %92,90 oranındaki hissesine sahiptir. Şirketin 31.12.2020 tarihi itibariyle sermaye ve hisse yapısı aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Tablosu**

| Pay Sahibinin Adı, Soyadı/Ünvanı | Sermaye Miktarı (TL) | Sermaye Oranı (%) |
|---|---|---|
| İzmir Büyükşehir Belediye Başkanliği | 194.393.250,00 | 92,9 |
| İzmir Büy.Şeh.Bel. Eshot Genel Müdürlüğü | 10.462.500,00 | 5 |
| İZMİR Ulaşım Hizmetleri Ve Mak. San. A.Ş.(İZULAŞ) | 2.200.681,83 | 1,0517 |
| İzmir Büy.Şeh.Bel.Bet.Ve Asf.Ener.Ür.Dağ. A.Ş. (İzbeton A.Ş.) | 2.191.894,17 | 1,0475 |
| İzmir By.Şh.Bl.Grand Plaza Otel Ve Tur.İşl.A.Ş. | 1.674,00 | 0,0008 |

İZDENİZ AŞ'nin aşağıdaki tabloda yer alan iştirakleri bulunmaktadır.

**Tablo 2: İştirakler Tablosu**

| İştirakin Adı, Soyadı/Ünvanı | Sermaye Miktarı (TL) | Sermaye Oranı (%) |
|---|---|---|
| İzban A.Ş. | 13.200.000,00 | 1 |
| Kent A.Ş | 1.158.123,00 | 1 |
| İzulaş A.Ş. | 1.491.975,00 | 0,00171 |

Şirketin amacı; deniz yolu ile toplu ulaşıma faaliyetidir. Bu nedenle şirketin ana gelirleri yolcu ve araç taşıma gelirleridir.

Şirketin 2018 yılı zararı 38.097.957,59, 2019 yılı 59.761.139,92 iken 2020 yılı zararı 80.996.322,64 TL olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı zarar rakamı 2018 yılına göre %112 artış, 2019 yılına göre %35 artış göstermiştir. Bu durum, pandemi koşullarında yolcu taşımacılığı faaliyetinin düşmesi sebebiyle şirket brüt hasılatının %28 oranında düşerek 25.550.853,81 TL olarak gerçekleşmesine karşın şirketin personel maliyeti ve hizmet maliyetlerinde yaşanan sürekli artıştan kaynaklanmaktadır.

www.balioglu.net

## 1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

### 1.4.1. Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihinde yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenir.

www.balioglu.net

### 1.4.2. Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir.

Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ise, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 88'inci ve Geçici 1'inci maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirler, münferit veya konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir. Ayrıca aynı maddelerde Kurumun değişik işletme büyüklükleri ve sektörler için özel standartlar koymaya ve düzenlemeler yapmaya yetkili kılındığı belirtilmiştir.

Şirket, 29.07.2017 tarihli ve 30138 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan (56) Sıra no.lu Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Hakkında Tebliğ ile Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar uyarınca bağımsız denetime tabi olup BOBİ FRS' de öngörülen finansal tabloları (finansal durum tablosu, kar veya zarar tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu) hazırlamaktadır.

### 1.4.3. Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

www.balioglu.net

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Yevmiye defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Gelir tablosu,
- Envanter defteri.

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna verilmiştir.

## 2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

## 3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

www.balioglu.net

## 4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri

de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

# 5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilindiği üzere, iç kontrol sistemi, şirket yönetimi ile diğer ilgili personel tarafından; işletmenin amaçlarına ulaştığına, faaliyet ve işlemlerin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanan ve uygulanan bir sistemdir. Bu amaçla, iç kontrol sistemi söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından tehdit oluşturan faaliyet risklerinin de ortaya konulmasını sağlayacak şekilde tasarlanır ve uygulanır.

www.balioglu.net

COSO (Committee of Sponsored Organisation of Treadway Commission) modeli, iç kontrol sistemini birbiriyle ilgili 5 bileşenden oluşan bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda şirketlerde iç kontrol sistemi;

a) Kontrol çevresini,

b) İşletmenin risk değerlendirme sürecini,

c) Finansal raporlama ve iletişim ile ilgili faaliyet süreçlerini de içeren bilgi sistemlerini,

ç) Kontrol işlemlerini ve

d) Kontrollerin gözetimini, içerir.

İç kontrol sisteminin tasarımının değerlendirilmesi, iç kontrolün önemli yanlışlıkları önleme, ortaya çıkarma ve düzeltme kapasitesine sahip olup olmadığını belirlemeye yöneliktir.

Şirketlerde kontrol ortamı, işletmenin yönetim fonksiyonu ile iç kontrol sistemi ve bunun önemine ilişkin işletme yönetiminin ve yönetimden sorumlu kişilerin tutum, davranış ve anlayışlarını kapsar. Kontrol ortamı, işletme çalışanlarının iç kontrol sistemiyle ilgili düşüncelerini etkileyerek, iç kontrol sisteminin etkin, disiplinli bir yapıda oluşmasını sağlar.

Şirketin kontrol ortamının tasarımı değerlendirilmiştir ve bunların işletmenin iş akışı ile ilişkileri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, ahlaki ve dürüstlükle ilgili değerlerin uygulanması

ve iletişiminden organizasyon yapısına, yetki ve sorumluluk dağılımından insan kaynakları ile ilgili politika ve uygulamalara kadar pek çok husus değerlendirilmiştir. Risk tanımlaması yapılmaması sebebiyle risk değerlendirme süreci değerlendirilememiştir.

Şirketlerin finansal raporlama ile ilgili iş süreçlerini ve iletişimi kapsayan bilgi sistemi işletmenin varlık, yükümlülük ve öz sermayesinin doğruluğunu sağlamak üzere, faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe sistemini kapsar. Şirketin finansal tablolarının hazırlanması; uygun finansal raporlama yapısı ile işletmenin faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, analiz edilmesi, özetlenmesi ve doğru bir şekilde finansal tablolara yansıtılması süreçlerini içerir. Bu açılardan bilişim sistemi değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetleri, şirketlerin amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek risklerin ortaya çıkarılması ve gerekli önlemlerin alınması gibi, işletme yönetiminin talimatlarının uygulanmasını sağlayan usul ve esaslardır. Bu kapsamda; yetkilendirmeler, performansın gözden geçirilmesi, bilgi işleme süreçleri, fiziksel kontroller ve görevlerin ayrılması gibi açılardan kontrol faaliyetleri değerlendirilmiştir.

www.balioglu.net

Ayrıca, bilişim sistemlerine ilişkin kontroller, veri merkezi ve ağ işlemleri, sistem yazılımının edinimi, değişimi ve bakımı, erişim güvenliği ve uygulama sistemi edinimi, geliştirilmesi ve bakımı vb. yönlerden değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetlerinin gözetimi, kontrollerin tasarım ve işleyişinin zamanında değerlendirilmesi ve şartlara bağlı olarak değişiklikler için önemli düzeltici önlemlerin alınmasını da içeren, iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendiren bir süreçtir.

Şirketin faaliyetleri belirlenerek, bu faaliyetler ile ilgili süreçler ve süreçlerin performans kriterleri İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü ve ilgili birimdeki teknik elemanlar tarafından takip edilmektedir. Bu süreçlere dayalı olarak görev tanımlarının oluşturulduğu ve birimlerin talimat ve prosedürlerinin hazırlandığı görülmüştür. Ayrıca şirket tarafından kurulmuş bir iç kontrol veya iç denetim birimi yoktur.

6102 sayılı TTK'nın "*Devredilemez görev ve yetkiler"* başlıklı 375'inci maddesinin 1/c fıkrasında; *"Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal plânlama için gerekli düzenin kurulması"* hükmü yer almıştır.

6102 sayılı Kanunun 375'inci maddesinin 1/c fıkrasının madde gerekçesinde ise; "*…Finansal denetim düzeninin kurulması, şirketin iş ve işlemlerinin denetlenmesine ilişkin bir "iç-denetim" sisteminin ve bunu yapacak örgütün (bölümün) gösterilmesidir. Şirket hangi büyüklükte olursa olsun, şirket de, muhasebeden tamamen bağımsız, uzmanlardan oluşan, etkin bir iç-denetim örgütüne gereksinim vardır. ... Finansal denetim, bir anlamda "teftiş kurulu"nun yaptığı denetimdir. Finansal denetim iş ve işlemlerin iç denetimi yanında, şirketin finansal kaynaklarının, bunların kullanılması şeklinin, durumunun, likiditesinin denetimini ve izlenmesini de içerir. Finansal denetim kurumsal yönetim kurallarının gereğidir…*" şeklinde ki gerekçenin incelenmesinde, finans denetimi ile iç denetimin ifade edildiği dolayısıyla yönetim kurulunun devredilemez bir görevinin de iç denetim olduğu anlaşılmaktadır. İlave olarak, gerekçede finans denetiminin hem Şirketin iş ve işlemlerini hem de finansal uygulamalarını kapsadığı belirtilmektedir.

Bu çerçevede Şirkette istihdam edilen bir adet iç denetçi mevcut olup ilgili denetçi tarafından raporlanan herhangi bir iç denetim raporu bulunmamaktadır. Şirket bağımsız denetime tabi olması sebebiyle her yıl denetlenmekte olup bir nevi iç kontrol süreci bu denetimlerce yerine getirilmektedir. Ancak Şirketin geçmiş yıl faaliyet gelirleri ile harcamalarını takip etmek, kar-zarar durumunu ortaya koyabilmek adına mevzuat gereği hazırlanması gereken finansal tablolarının Yönetim Kurulu tarafından Mart ayında yapılan Genel Kurula sunulduğu görülmüştür.

www.balioglu.net

# 6. DENETİM GÖRÜŞÜ

İzdeniz A.Ş.'nin 2020 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve ekte yer alan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

# 7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

## A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

## B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

**BULGU 1: Gemilerde Yaşanan Pervane Şaft Arızası Sebebiyle Şirketin Zarara Uğratılması**

Yapılan incelemelerde şirket gemilerinin bakıma alındığında tamamına yakınının pervane şaftının yüzey yaralanmasına uğradığı ve parçanın kullanılamaz hale gelmesi sebebiyle bedeli şirket tarafından verilerek parçanın değiştirildiği görülmüştür.

25.11.2019 tarih 3617 sayılı İzmir Büyükşehir Belediyesi Deniz ve Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü'ne şirket tarafından yazılan yazıda özetle; Katamaran gemilerinin 5 yılda bir sörveyleri kapsamında şaft kontrollerinin yapıldığı bu sörveyler sırasında klas kuruluşunun belirlediği limitlerin üzerinde şaft yaralanmalarının olduğu bu yaralanmaların tamir yoluyla giderilmeyeceği tespitine varıldığı belirtilmiştir. Ayrıca 18.02.2019 tarihinde bir firmadan bu yaralanmaların sebebine ilişkin yardım alındığı ve bu yaralanmaların sebebinin elektrik kaçakları, tutyaların yetersiz çalışması, şaft topraklama ve şaft soğutma zafiyetlerinden kaynaklanabileceği sonucuna varılmıştır.

www.balioglu.net

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında; "Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir." Hükmü bulunmaktadır.

Ayrıca Aynı Kanun'nun 365 ve 369'uncu maddelerinde; Anonim şirketlerin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olunacağı, Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli üçüncü kişilerin, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlü oldukları belirtilmiş 375'inci maddesinde ise; Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetiminin yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında olduğu hüküm altına alınmıştır.

Sorumlulukla ve Şirketin zararı ile ilgili 553 ve 555'inci maddelerinde ise; yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına

karşı verdikleri zarardan sorumlu olduğu şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibinin isteyebileceği, pay sahiplerinin tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri ifade edilmiştir.

Yine ilgili Kanun'un 623 ve 626'ncı maddelerinde; Müdürler, şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetmekle, yönetimle görevli kişiler ise görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlü bulunduğu belirtilerek sadece temsil makamı olan yönetim kurulu haricinde şirket müdürlerinin ve bazı bölümlerde sorumlu kişilerinde sorumluluğu açıklanmıştır.

2019 yılında 4 adet katamaran tipi gemide yapılan sörveylerde 4 adet takım şaft ve 3 adet dış saft değiştirilmiş olup 2020 yılında gemilerdede yapılan sörveylerde 948.856,17 TL'lik takım şaft değişimi yapılmıştır. İlgili yazıda bu durumun diğer gemilere de sirayet etmesinin muhtemel olduğu ve bir adet şaftın 23.000 Euro maliyetinin bulunduğu bütün gemilerde bulunan 30 adet şaftın değiştirilmesinin 690.000 Euro maliyet olarak şirkete yansıyacağı ortada olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu arızaya sebebiyet veren aksaklıkların düzeltilmemesi halinde ise her beş yılda bir bu arızanın tekrar etmesi ve şaft yaralanmaları sebebiyle şaftların değiştirilmesi zorunluluğu doğacak olup bu gider şirket tarafından maliyet olarak yüklenilecektir.

www.balioglu.net

Kamu idaresi cevabında söz konusu arızanın ortaya çıktığı andan itibaren sorumlu olarak gerekli yazışmaların ve İzmir Büyükşehir Belediyesine gerekli bildirimlerin yapıldığı, arıza sebebine ilişkin üçüncü bir firma ile yüklenici firmaya inceleme yaptırıldığı, kalıcı çözüm için bir komisyon kurulmasının Büyükşehir Belediyesinden talep edildiği ifade edilerek faaliyetin devamlılığı sebebiyle söz konusu bakımlar yapılarak gerekli parça değişimleri şirket tarafından sağlandığı belirtilmiştir.

Kamu idaresinin cevabından da anlaşılacağı üzere söz konusu arızaya ilişkin bir sorumlu tespit edilememiş ve şaftların değiştirilmesi için ödenen bu gider şirket tarafından maliyet olarak yüklenilmiştir. Ayrıca şirket tarafından arızaya ilişkin kalıcı bir çözüm geliştirilememiştir.

Sonuç olarak ilk önce mevcut arızayı yaratan unsurların giderilmesi gerekmekte olup bu durumun şirketin yetkili organları veya sermayedar olan Büyükşehir Belediyesi teftiş

makamlarınca araştırılarak mesuliyeti bulunan kişilere bu zarara ilişkin gerekli yaptırımların uygulanması gerekmektedir

**BULGU 2: Şirketin İşlettiği Marinada Çekek Yerinin Etkin Kullanılmaması**

Yapılan incelemelerde şirket tarafından kiralanan marinanın çekek yerinin önceki kiracı tarafından kullanılmaz hale getirilmesi sebebiyle etkin olarak kullanılamadığı ve çekek yerinden elde edilecek hasılattan mahrum kalındığı görülmüştür.

16.06.2020 tarihinde bir vakıftan ihale neticesinde şirket tarafından kiralanan adı 03.09.2020 tarihinde İzmir Marina olarak değiştirilen marina için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü tarafından 24.11.2020 tarihinde Marina alanını kullanacak yat ve hafif yolcu gemileri için "İşletme İzin Belgesi" düzenlenmiştir.

Tersane, Tekne İmal ve Çekek Yeri Hakkında Yönetmelik'in *"Tanımlar"* başlıklı 4'üncü maddesinde; *"Çekek yeri: Tam boyu altmış metreye kadar her türlü gemi ve su araçlarına bakım-onarım, tadilat ve kışlatma ile yirmi dört metreye kadar inşa hizmeti veren tesis"* olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu Marinanın bakım-onarım tesisi olarak kullanılan alanında bulunan havuz önceki işletmeler tarafından kullanılmamış, tekne periyodik bakım-onarımları kızak sisteminin kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ancak bakım-onarım tesisinde bulunan kızak sistemi fiili durumda kullanılmaz halde olması sebebiyle Marina'nın çekek yerinden şirket tarafından şu ana dek faydalanılamamıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında; *"Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir*." Hükmü bulunmaktadır.

Ayrıca Aynı Kanun'nun 365 ve 369'uncu maddelerinde; Anonim şirketlerin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olunacağı, Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli üçüncü kişilerin, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlü oldukları belirtilmiş 375'inci maddesinde ise; Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetiminin yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında olduğu hüküm altına alınmıştır.

Sorumlulukla ve Şirketin zararı ile ilgili 553 ve 555'inci maddelerinde ise; yönetim

www.balioglu.net

kurulu üyeleri ve yöneticiler kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olduğu şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibinin isteyebileceği, pay sahiplerinin tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri ifade edilmiştir.

Yine ilgili Kanun'un 623 ve 626'ncı maddelerinde; Müdürler, şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetmekle, yönetimle görevli kişiler ise görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlü bulunduğu belirtilerek sadece temsil makamı olan yönetim kurulu haricinde şirket müdürlerinin ve bazı bölümlerde sorumlu kişilerinde sorumluluğu açıklanmıştır.

Yatların kışlamaya alındıkları, yat ve gemilerin bakım ve onarımlarının yapıldığı çekek yerleri, marina işletmecileri için önemli bir gelir kaynağıdır. İzmir Marina'nın körfez içinde tek marina olması ayrıca şehir içinde olması gibi sebeplerle tercih edilebilirliği yüksek olan bir marinadır. Bu sebeple çekek yerinde bakım onarım hizmeti sunulması şirket gelirlerini artıracak olup çekek yerlerinde bakım, onarım ve karaya çekme hizmeti verildiği için teknik personel istihdamına da katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak halihazırda önceki işletmeler tarafından kızak sistemi ile işletilen çekek alanının, günümüz şartlarına uygun, ekonomik, hızlı, verimli ve emniyetli bir şekilde, kamu yararı da gözetilerek tekrar faaliyete geçirilmesi için gerekli izinlerin alınması ve teknik altyapı düzenlemelerinin yapılması kamu kaynağı olan marinanın etkin kullanılmasını sağlayacaktır.

**BULGU 3: Şirket Tarafından Kiralanan Üçüncü Derece Sit Alanı Üzerinde Bulunan Marinada Tabiat Varlıkları Komisyonu Görüşü Alınmadan Tadilat Yapılması**

Şirket tarafından bir vakıftan kiralanan üçüncü derece sit alanı üzerinde bulunan marinada tabiat varlıkları komisyonu görüşü alınmadan tadilat yapıldığı tespit edilmiştir.

2734 Ada 120 ve 53 parsel Haydar Aliyev Bulvarı No:4/8 Balçova İzmir adresinde bulunan marina üçüncü derece sit alanına ilişkin Bakanlık tarafından geçiş dönemine ilişkin belirlenen koruma ve kullanım şartlarının 1, 3'üncü maddesinde;

*"-Bu alanlarda İzmir 1 Nolu TVK görüşü alınmadan herhangi bir uygulamaya ve faaliyete izin verilemez*

www.balioglu.net

*-Ruhsatlı yapıların bakım ve basit onarımları Komisyon izni ve ilgili belediyenin denetiminde zorunlu altyapı uygulamaları ise Komisyon izni ile yapılabilecektir."* Denilmektedir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde şirket tarafından söz konusu komisyon görüşü alınmadan tadilatlara başlanıldığı ve yerinde yapılan incelemelerde tadilatların ve onarımların büyük ölçüde tamamlandığı görülmüştür.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu'nun *" Cezalar "* başlıklı 65'inci maddesinde; *"Tescil edilen sit alanları ve korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanlarının bu Kanuna göre tebliğ veya ilan edilmiş olmasına rağmen yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarar görmesine kasten sebebiyet verenler ile (...) (1) izin alınmaksızın inşaî ve fiziki müdahale yapanlar veya yaptıranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır."* denilmektedir.

www.balioglu.net

Kamu idaresi cevabında söz konusu Marina'da yapı kullanma izinlerinin daha önceden alındığı, bu izinler çerçevesinde kullanılan yerlerin eski kiracı tarafından devredildiğinde kullanılmaz halde olduğu, kamu kaynağı olan bölgenin tekrar İzmir iline kazandırılması ve Marinanın değerinin arttırılması açısından açılışı için basit tadilatların yapıldığı ve 03.02.2016 tarih 94 sayılı kararı ile Doğal Sit Alanlarında Kalan Yapılarda Yapı Ruhsatı Değişikliği ve Basit Onarımlara Dair İlke Kararı Gereği basit tadilatlar için izin başvurusunun zorunluluğunun bulunmadığı buna ragmen izin başvurularının bulunmasına ragmen sonuçlanmadığı ifade edilmiştir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 03.02.2016 tarih 94 sayılı kararı ile Doğal Sit Alanlarında Kalan Yapılarda Yapı Ruhsatı Değişikliği ve Basit Onarımlara Dair İlke Kararı Gereği;

Doğal Sit Alanlarında olup, ruhsatı ve mimari projesi daha önce komisyonca uygun görülen mevzuata uygun olarak tamamlanmış veya mevzuata uygun devam eden veya yapı ruhsatı almış veya yapı kullanma izni almış yapıların basit onarımlarının Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu kararına gerek duyulmaksızın imar mevzuatı kapsamında yetkili idarelerin izni ile yapılabileceğine karar verilmiştir. Yani komisyonca uygun görülmeyen bir yer için basit tadilatın yapılabilmesi yine komisyon görüşüne tabidir. Ayrıca Marina üçüncü derece sit alanına ilişkin Bakanlık tarafından geçiş dönemine ilişkin belirlenen koruma ve

kullanım şartlarının 1, 3'üncü maddesinde açık biçimde basit tadilatların da komisyon görüşüne istinaden yapılacağı belirtilmiştir. Ancak Şirket tarafından İzmir 1 Nolu TVK görüşü alınmadan tadilat ve onarımların yapıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak kullanım esaslarına aykırı olarak yapılan işlemlerin sorumlularına gerekli yaptırımlarının uygulanması ve söz konusu bölge için yapılacak işlemlerde alınacak komisyon kararlarına göre işlemlerin yapılması gerekmektedir.

**BULGU 4: Şirket Gelirlerinin Tahsilinde Kullanılan Elektronik Ücret Toplama Sisteminin Bağlı İdare Tarafından İşletilmesi**

Şirket gelirlerin tamamına yakınının elde edilmesinde kullanılan elektronik ücret toplama sisteminin Büyükşehir Belediyesinin bağlı idaresi ESHOT ile yapılan protokol gereğince bağlı idare tarafından işletildiği, bu işletilme sebebiyle bağlı idareye komisyon ödendiği, ayrıca söz konusu protokolle belirlenen bağlı idare tarafından toplanan şirket hasılatının 15 iş günü sonrasında şirket hesaplarına yansıtılacağı hükmü neticesinde de şirketin gelir kaybına uğratıldığı görülmüştür.

www.balioglu.net

Elektronik ücret toplama sistemi kısaca, yönetici bir banka aracılığıyla müşterilerin toplu taşıma için temin ettiği karta yatırılan para ile bu kart vasıtasıyla toplu taşımayı kullanmasıyla ortaya çıkan gelirin toplanması sürecidir. Yani ana faaliyeti deniz ulaşımı olan İzdeniz A.Ş.'nin gelirlerinin tamamına yakını bu sistemle tahsil edilmektedir.

Ancak yapılan incelemede İzmir ilinde toplu taşımada ücret toplama sistemi ESHOT tarafından üçüncü bir şahıstan hizmet alımı yapılarak yerine getirilmektedir. Böylece bağlı idare il genelinde toplu taşıma sistemi ile toplanan gelir ile tahsil edilen geliri kendi bünyesinde toplamış ve İzdeniz A.Ş. ile yapılan protokolle deniz ulaşımında toplanan gelirlerin 15 iş günü içinde şirketin hesabına yatırılacağına dair anlaşma imzalanmıştır. Yapılan anlaşma ile İzdeniz A.Ş. tarafından ESHOT'a toplam hasılatın %4,17'si komisyon olarak ödenmektedir. Bu oranın %1,67'si direk ESHOT komisyonu olarak ödenmekte olup toplanan hasılatın %2,5'i ise hizmet alım maliyetine katılım bedeli olarak protokolle belirlenmiştir. Bu çerçevede 2020 yılı için 1.055.749,39 TL ESHOT'a komisyon olarak şirket tarafından ödeme yapılmıştır.

Bu sistem yolcu tarafından hizmet kullanılmadan önce karta para yatırılması sebebiyle kendi içinde avanslı çalışmaktadır. Yani karta yatırılan tutar sistemi yöneten banka tarafından tahsil edilmekte fakat toplu taşımada kullanılmayan kısımları için toplu taşıma geliri oluşturmamaktadır. Bu sebeple yönetici banka tarafından bir mevduat oluşmakta ve bu

mevduattan günlük gelir elde edilmektedir. Yapılan Protokolde *"şirket hasılatının 15 iş günü yani üç haftalık bir süreç sonunda şirket hesaplarına intikali sağlanacaktır."* hükmü ile bağlı idare tarafından bu mevduattan üç haftalık faiz geliri elde edilmektedir. Bu durum şirketin karlılığı açısından olumsuz bir durum yaratmaktadır. Şirket hem kendi gelirini 15 iş günü geç tahsil etmekte hem elektronik ücret toplama sisteminde toplanan mevduat gelirinden mahrum kalmakta hem de bu sistem için bağlı idareye hasılattan komisyon ödemektedir.

Kamu idaresi cevabında bu yöntemle tek sunucu tarafından gelir toplanmasının hem iş gücü hemde teçhizat olarak daha uygun maliyetle gerçekleştirildiği ifade edilse de Şirketin gelirlerinin tamamına yakınının başka bir kamu idaresi tarafından toplanıp belirli bir süre işletilmesi hem şirket için kontrol riski oluşturmakta hem hasılatın şirket tarafından kullanılması engellenmekte hem de bu hizmet için ilgili kamu idaresine ödeme yapılarak şirket bütçesinden gider üstlenilmektedir.

Sonuç olarak şirket gelirlerin tamamına yakınının elde edilmesinde kullanılan elektronik ücret toplama sisteminin Büyükşehir Belediyesinin bağlı idaresi ESHOT ile yapılan protokol gereğince bağlı idare tarafından işletildiği, bu işletilme sebebiyle bağlı idareye komisyon ödendiği, ayrıca söz konusu protokolle belirlenen bağlı idare tarafından toplanan şirket hasılatının 15 iş günü sonrasında şirket hesaplarına yansıtılacağı hükmü neticesinde de şirketin gelir kaybına uğratıldığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

**BULGU 5: Personel Giderinin Şirket Hasılatından Yüksek Olması**

Yapılan incelemelerde şirketin personel giderinin şirketin satış hasılatından fazla olduğu görülmüştür.

Şirketin 2018 yılı hasılatı 34.221.190,54 TL iken personel gideri hasılatın %87 29.766.216,09 TL'dir. 2019 yılı hasılatı 35.412.689,40 TL iken personel gideri hasılatın %114 olarak 40.470.101,01 TL'dir. 2020 yılında ise salgın koşullarının da etkisiyle şirketin personel gideri, hasılatının %180'i 47.207.840,91 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler çerçevesinde şirketin tüm faaliyetleri sonucu oluşan hasılatın personel giderini dahi karşılamadığı tespit edilmiştir. Ayrıca personel maliyeti salgın döneminde hasılatın iki katına yaklaştığı görülmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında; *"Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.*" hükmü bulunmaktadır.

Ayrıca Aynı Kanunu'nun 365 ve 369'uncu maddelerinde; Anonim şirketlerin, yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil olunacağı, Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde görevli üçüncü kişilerin, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlü oldukları belirtilmiş 375'inci maddesinde ise; Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetiminin yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında olduğu hüküm altına alınmıştır.

Sorumlulukla ve Şirketin zararı ile ilgili 553 ve 555'inci maddelerinde ise; yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olduğu şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibinin isteyebileceği, pay sahiplerinin tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri ifade edilmiştir.

www.balioglu.net

Yine ilgili Kanun'un 623 ve 626'ncı maddelerinde; Müdürler, şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetmekle, yönetimle görevli kişiler ise görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlü bulunduğu belirtilerek sadece temsil makamı olan yönetim kurulu haricinde şirket müdürlerinin ve bazı bölümlerde sorumlu kişilerinde sorumluluğu açıklanmıştır.

Deniz taşımacılığı gibi maliyetleri yüksek bir ticari faaliyetle iştigal eden şirketin zarar etmesi kabul edilebilir bir olgu olsa da bir şirketin personel maliyetini dahi karşılayamaması şirkette personel rejiminin hatalı yürütüldüğünü göstermektedir. Sonuç olarak şirketin personel yönetiminde maliyet analizi yapılarak personel maliyetinin azaltılması sağlanmalı veya şirket hasılatının arttırılarak personel maliyeti oransal olarak makul bir seviyeye indirilmelidir.

**BULGU 6: Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Sağlanan Menfaatlerin Genel Kurul Kararı İle Belirlenmesi Gerekirken Yönetim Kurulu Kararı İle Belirlenmesi**

İzdeniz A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Üyelerine yapılan huzur hakkı ve ücret ödemelerinin genel kurul kararı ile belirlenmesi gerekirken yasal zorunluluğa uyulmadığı tespit edilmiştir.

14.02.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun *"V- Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Hakları"* başlıklı 394'üncü maddesinde;

*"(1) Yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kardan pay ödenebilir.",*

TTK'nın Anonim şirketlerde genel kurulun görev ve yetkilerini düzenleyen 408'inci maddesinin 2-b bendinde;

*" (2) Çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:*

*...b) Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları."* hükümleri yer almaktadır.

Mezkur mevzuattan açıkça anlaşıldığı üzere Yönetim Kurulu Üyelerinin huzur hakkını belirlemek Şirket Genel Kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Şirket tarafından Yönetim Kurulu Üyelerine mali haklar kapsamında huzur hakkı ödemesi ve ücret ödemesi yapılmaktadır. Şirketin 15 adet Murahhas Yönetim Kurulu Üyesi mevcuttur. Şirket Genel Kurulunun 19.03.2020 tarihli Genel Kurul Kararında Yönetim Kurulu Murahhas Üyelerine ödenecek hakların tespiti için Genel Kurul tarafından Yönetim Kuruluna yetki verilmiştir. Ödemelerin bu hali ile Yönetim Kurulu Kararına istinaden ödenmesinde mevzuata aykırılık bulunmaktadır.

Mali haklar kapsamında yapılacak ödemelerin Yönetim Kurulu kararı ile belirlenmesi mevzuata aykırı olup genel kurul tarafından alınması gereken kararların yönetim kurulu tarafından alınmaması gerekmemektedir.

**BULGU 7: İstisnaya Tabi Olan Faaliyetten Oluşan Zararın Şirketin Diğer Gelirlerinden İndirilmesi ve Geçmiş Yıl Zarar Bakiyesi Verilmesi Sebebiyle Vergi Matrahının Oluşmaması**

Yapılan incelemelerde şirketin gemi kiralama hizmet alımıyla filosuna kattığı gemilerden oluşan zararın istisnaya tabi olmasına rağmen şirketin diğer gelirlerinden indirildiği ve geçmiş yıl zarar bakiyesi verildiği tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 5266 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişik 12'nci maddesinin birinci fıkrasında,

"*Bu Kanun uyarınca oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar, gelir ve kurumlar vergileriyle fonlardan istisnadır."* hükmü yer almaktadır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun *" İstisnalar "* başlıklı 5'inci maddesinde; *"...İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesi kabul edilmez."* denilmekte olup istisna faaliyetlerinden doğan zararlar istisna dışı kurum kazancından indirimi kabul edilmediği ifade edilmiştir.

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde de belirtildiği üzere istisna kazanç tutarı; gemilerin işletilmesinden ve devrinden elde edilen hasılattan, bu faaliyetlere ilişkin giderlerin düşülmesi suretiyle oluşan bedeldir. Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi sonucunda zarar doğması halinde, bu zararın diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlardan indirilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde, gemiye ait amortisman ve itfa payları da dahil olmak üzere bu faaliyet için yapılan giderler, istisna kapsamı dışında elde edilen kazançlardan indirilemeyecektir. İstisnadan yararlanılabilmesi için kayıtların, istisna kazanç ile diğer faaliyetlerden elde edilen kazanç ayrımının yapılmasını sağlayacak şekilde tutulması gerektiği de ayrıca ifade edilmiştir.

2019 yılı beyannamesi incelendiğinde şirketin son beş yıla ait geçmiş yıl zararı toplamı 84.088.666,26 TL'dir. Şirketin bu zararı gemi kiralama hizmet alımıyla filosuna kattığı gemilerin zararından oluşmaktadır. Yani istisna faaliyetlerinden doğan zararlar istisna dışı kurum kazancından indirimi sebebiyle oluşması gereken muhtemel vergi matrahı sıfırlanarak geçmiş yıl zararı ortaya çıkarılmıştır.

Kamu idaresi cevabında, Şirketin yapmış olduğu kiralamanın zamana bağlı bir kiralama olması nedeniyle time-charter (navlun) işletmeciliği olduğu ve kiralanan gemilerin işletilmesinden elde edilen kazancın kurumlar vergisinden istisna edilememesi gerektiği bu istisnayı gemi sahibi firmaların uygulayacağı bir özelge örnek gösterilerek açıklanmıştır.

www.balioglu.net

Gemi kiralamaları Gemi Kira Sözleşmesi ve Navlun (Time Charter) Sözleşmesi ile yapılabilmektedir. Navlun sözleşmesinde, taşımayı taahhüt eden asıl taşıyıcı firmaya, taşıma işi şeklinde bir hizmet verilmekte ve gemi asıl taşıyıcıya kiralanmamaktadır. Geminin bir bölümü ya da tamamı yükün belirli bir süre içinde taşınması için tahsis edildiği için time charter sözleşmelerinde bedel, belirli bir yükün taşınması karşılığı olarak değil, yükün belirli bir süre içinde taşınması karşılığı olarak belirlenmektedir. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, burada geminin kiralanması değil, taşımanın taahhüdü söz konusudur. Bu şekilde yapılan sözleşmeler istisnaya tabi olmamakta istisna hükümleri donatan tarafından uygulanmaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1119'uncu maddesinde; gemi kira sözleşmesi, kiraya verenin belirli bir süre için geminin kullanılmasını, kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmayı üstlendiği bir sözleşme olarak tanımlanmış olup müteakip maddelerde kiracının gemiyi tahsis amacına uygun olarak sözleşme hükümleri çerçevesinde dilediği gibi kullanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Türk Uluslararası Gemi Sicili Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinde ise; "çıplak kiralama, bir ülke bayrağındaki geminin, bir donatan/işletici sorumluluğunda başka bir ülke bayrağına geçici bir süre ile geçmesini sağlayan, geminin giderinin kimin tarafından hangi ölçüde kiralanacağı özel anlaşmalara tabi olan kiralamayı ifade edeceği açıklanmıştır.

www.balioglu.net

Bu açıklamalar çerçevesinde İzdeniz A.Ş.'nin deniz taşımacılığı faaliyetiyle yürüten bir şirket olması, üçüncü şahıstan kiralanan gemilerin şirketin emir ile talimatları doğrultusunda işletilmesi, bu gemilerin faaliyetlerine ilişkin her türlü insiyatifin ve sorumluluğun şirketin uhdesinde olduğu ve şirketin bu gemileri tahsis amacına uygun olarak sözleşme hükümleri çerçevesinde dilediği gibi kullanabildiği düşünüldüğüne şirket ile donatan arasındaki bu ilişki gemi kira sözleşmesi hükümlerine tabi olmaktadır. Bu sebeple şirket tarafından söz konusu gemilerin faaliyeti sonucu oluşan geçmiş yıl zararları istisnaya tabi olarak vergilendirilmesi ve gemi sahibi tarafından elde edilen söz konusu kazançlarda ise istisna hükümlerinin uygulanmaması gerekmektedir.

Sonuç olarak şirketin istisnaya tabi faaliyetler sonucu oluşan geçmiş yıl zararları sebebiyle beyannamelerinin düzeltilmesi gerekmekte olup kurum kazancı çıkması halinde bu matraha ilişkin vergi tarh ve tahakkuk işlemleri yapılması gerekmektedir.

**BULGU 8: Şirketin Diğer Faaliyetleri Sebebiyle Yapılması Gereken Gider Dağıtımının Hatalı Uygulanması**

Yapılan incelemelerde şirketin istisnaya tabi olan ve olmayan faaliyetlerinde yaptığı gider dağıtımında müşterek giderlerin dağıtımı yapılması gerekirken bütün giderlerin hasılata oransal olarak dağıtıldığı görülmüştür.

1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde *"5.12.1.3. Müşterek genel giderlerin dağıtımı"* başlıklı maddede; *"Mükelleflerin, Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi faaliyetinin yanı sıra başka faaliyetlerinin de bulunması halinde, varsa müşterek genel giderlerin bu faaliyetlerden elde edilen hasılata orantılı olarak dağıtılması suretiyle kazanç tespitinin yapılması gerekmektedir."* denilmektedir.

Madde hükmünde Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi faaliyetinin yanı sıra başka faaliyetlerinin de bulunması halinde, varsa müşterek genel giderlerin bu faaliyetlerden elde edilen hasılata orantılı olarak dağıtılması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak şirket tarafından bu hükme aykırı olarak dağıtımın müşterek giderler üzerinden yapılmadığı ve tüm giderlerin hasılata oransal olarak dağıtıldığı görülmüştür.

Örneğin İzdeniz A.Ş.'nin gemi işletmeciliği haricinde gelir getirici olarak marina işletmeciliği faaliyeti de bulunmaktadır. Bu kapsamda müşterek giderlerin hasılata oransal olarak paylaştırılması gerekmektedir. Ancak uygulamada şirket tarafından toplam gider üstünden bir dağıtım yapılması sebebiyle marina faaliyeti sonucu oluşması gereken kurum kazancı oluşmamıştır.

Sonuç olarak şirket tarafından diğer faaliyetler sebebiyle yapılması gereken gider dağıtımının müşterek gider üzerinden yapılması şirketin kurum kazancının ve vergi matrahının doğruluğu ve güvenirliliği açısından gereklidir.

www.balioglu.net

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
https://www.sayistay.gov.tr

www.balioglu.net